

№ 18.

Warszawa, d. 3 maja 1924 r.

№ 18.

REDAKCJA i ADMINISTRACJA: Warszawa, Chmielna 2 m. 6, tel. 114-26.

Adres telegraficzny: „Metalowcy — Warszawa“.

Prenumerata wynosi wraz z przesyłką w kraju: Złp. 4 kwartalnie.

CENA POJEDYŃCZEGO NUMERU Złp. 0 gr. 40.

Członkowie Polskiego Związku Przemysłowców Metalowych otrzymują „PRZEMYSŁ METALOWY“ bezpłatnie.

**SZWEDZKIE
ŁOŻYSKA
KULKOWE**

SKF

**Warszawa
Kopernika 13
Telefon 12-14**

339

Spółka Akcyjna
FABRYK METALOWYCH

NORBLIN, B-cia BUCH i T. WERNER

Warszawa, ul. Żelazna № 51. Tel. 18-80. Dyr. 60-80 i 220-33

Wykonywana na zamówienie:

BLACHĘ MOSIĘŻNĄ handlową w gr. 0,2 do 10 mm. KABEL miedziany goły.
BLACHĘ MIEDZIANĄ z czystej elektrolitycznej miedzi. SZTANGI mosiężne i miedziane do 50 mm.
DRUT MOSIĘŻNY i miedziany w średn. od 0,10 do 10 mm. SZYNY miedziane.

Rury mosiężne i miedziane ciągnione, bez szwu o ściance od 0,5 do 3,5 mm.

357

OTWARCIE BANKU POLSKIEGO.

Dnia 28 kwietnia r. b. polski centralny (właściwie jedyny) bank biletowy rozpoczął swoją działalność pod drogą każdemu polakowi nazwą „Banku Polskiego“. Bank ten jest spółką akcyjną, utworzoną na zasadzie specjalnego statutu, zatwierdzonego przez Prezydenta Rzeczypospolitej, i obdarzoną przywilejem monopolu emisyjnego. Cały kapitał akcyjny Banku — 100 milionów złotych — jest w posiadaniu osób prywatnych. Skład rady nadzorczej Banku Polskiego podaliśmy w № 16 „Przemysłu Metalowego“. Prezesem rady nadzorczej z nominacji jest p. Stanisław Karpiński, dyrektorem Banku, zatwierdzonym przez ministra skarbu, jest p. Władysław Mieczkowski.

Akt otwarcia Banku Polskiego poprzedziło uroczyste nabożeństwo w katedrze Sw. Jana.

Mówiąc na akcie otwarcia w swej mowie inauguracyjnej o nowej walucie polskiej, mocno ufundowanej materialnie, p. prezes rady ministrów i minister skarbu Władysław Grabski, którego wiekopomną zasługą będzie wskrzeszenie Banku Polskiego, wyraził przekonanie,

nie, iż musimy się zdobyć na całą siłę moralną, „*ażebymy mogli z całym spokojem oprzeć nasz byt na pracy i w tej pracy widzieć sprawiedliwą miarę dla każdego i we wzmożeniu i polegowaniu pracy całego naszego społeczeństwa widzieć główne źródło polegi tego społeczeństwa, a również i siły samego Państwa*“ (p. „Monitor Polski“ № 99 z d. 29. IV. 1924).

Wypowiadając w szlachetnym uniesieniu te złote słowa, które znajdują radosne echo w sercu każdego prawego polaka, p. prezes rady ministrów zapomniał widocznie, że w Polsce każde wzmożenie i spotęgowanie pracy ponad przepisana normę jest karane aresztem do 3 miesięcy (p. art. 18 ustawy z d. 18 grudnia 1919 roku o czasie pracy w przemyśle i handlu — Dz. Ust. R. P. № 2 z r. 1920).

PODATEK DOCHODOWY.

Ministerstwo skarbu rozesłało do pism następujący komunikat.

Na zasadzie ustawy z d. 6 grudnia r. ub. o zastosowaniu stałej jednostki do obliczania danin, dochodów publicznych i kredytów, p. minister skarbu

w rozporządzeniu uzupełniającem zezwolił na dokonywanie miarodajnego do ustalenia państwowego podatku dochodowego przeliczenia sum markowych na franki złote według wartości franka złotego w dniu otwarcia roku operacyjnego. Natomiast wyrażone w markach pozostałości bilansu zamknięcia rachunków, przedstawiających wartości czysto markowe, mogą być przeliczowane na franki złote według wartości franka złotego w dniu zamknięcia bilansu, miarodajnego do ustalenia podstaw wymiaru podatku. Według tej samej wartości franka złotego mogą być przeliczone kwoty markowe, wydzielone z czystego zysku bilansowego na gratyfikacje pracowników i inne tego rodzaju wydatki — wolne od opodatkowania.

Wszelkie inne wydatki, które nie mogą być obliczone od dochodu podatkowego, mają być, celem doliczenia do wyrażonego we frankach złotych zysku bilansowego, przeliczone na franki złote wedle średniej wartości franka zł. z tego miesiąca operacyjnego, w którym te wydatki były poniesione.

Przy przeliczowaniu marek na złote ustala się następującą relację franka:

na dzień		1922 r.	1 fr. zł. =	650 mk.
"	1 lutego	"	"	670 "
"	1 marca	"	"	760 "
"	1 kwietnia	"	"	790 "
"	1 maja	"	"	770 "
"	1 czerwca	"	"	940 "
"	1 lipca	"	"	1 160 "
"	1 sierpnia	"	"	1 640 "
"	1 września	"	"	1 710 "
"	1 października	"	"	2 800 "
"	1 listopada	"	"	3 300 "
"	1 grudnia	"	"	3 400 "
"	1 stycznia	1923 r.	"	6 800 "
"	31	"	"	8 700 "
"	28 lutego	"	"	8 100 "
"	31 marca	"	"	9 000 "
"	30 kwietnia	"	"	10 200 "
"	31 maja	"	"	20 000 "
"	30 czerwca	"	"	38 000 "
"	31 lipca	"	"	48 000 "
"	31 sierpnia	"	"	67 400 "
"	30 września	"	"	307 000 "
"	31 października	"	"	684 000 "
"	30 listopada	"	"	1 220 000 "
"	31 grudnia	"	"	"

Należności i zobowiązania w obcych walutach, pochodzące z okresu operacyjnego, mogą być przyjmowane do frankowego bilansu zamknięcia w ich rzeczywistej wartości, wyrażonej we frankach złotych, natomiast pochodzące z okresu poprzedniego winny być przyjęte do bilansu zamknięcia w ich frankowej wartości, wynikającej z przeliczenia na franki złote bilansu otwarcia roku operacyjnego.

ŚRODKI PŁATNICZE.

Na zasadzie rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z d. 14 IV. 1924 r. (Dz. Ust. № 34.) marka polska pozostaje do dnia 30 czerwca r. 1924 legalnym środkiem płatniczym, takim samym, jak złoty, przyczem relacja marki polskiej do złotego, jako jednostki monetarnej Rzeczypospolitej Polskiej, ustalona została na 1 800 000 marek polskich za 1 złotego. Począwszy od d. 1 lipca 1924 r. marka polska przestaje być prawnym środkiem płatniczym.

Poczynając od d. 1 czerwca 1924 r. Skarb Państwa będzie wymieniał marki polskie na nową walutę polską. Obowiązek dokonywania wymiany kończy się z dniem 31 maja 1925 r.

Rozporządzeniem Prezydenta Rzeczypospolitej z d. 27 IV. 1924 r. (Dz. Ust. № 36) ustanowione zostały kary (grzywny 5 do 5 000 złotych lub aresztu do 4 tygodni) za żądanie zapłaty w jednym ze środków płatniczych z wykluczeniem drugiego, lub w innej relacji, niż ustawowa, w czasie, w którym marka polska jest obok złotego prawnym środkiem płatniczym, t. j. do dnia 30. VI. 1924 r. włącznie. Karom tym, które mogą być łączone, ulega również, kto w celu obejścia przepisu o ustawowej relacji środków płatniczych podwyższa cenę lub inną należność.

PODWYŻSZENIE CENY ŚWIADECTW PRZEMYSŁOWYCH.

Poczynając od 1 stycznia 1924 r. ceny świadectw przemysłowych i kart rejestracyjnych podwyższa się w sposób następujący we frankach złotych (Dz. Ust. № 33).

Tabela cen świadectw przemysłowych oraz kwoty dopłat.

Dla przedsiębiorstw przemysłowych.

Kategorie	We wszystkich miejscowościach		W Warszawie		W miejscowościach klasy			
	Cena	Dopł.	Cn.	Dp.	I	II	III	IV
I	6 000	4 293	—	—	—	—	—	—
II	4 000	2 862	—	—	—	—	—	—
III	2 000	1 431	—	—	—	—	—	—
IV	600	429	—	—	—	—	—	—
V	200	143	—	—	—	—	—	—
VI	—	—	120	86	100	72	80	57
VII	—	—	60	43	50	36	40	29
VIII	—	—	15	8	12	6	10	5

Karta rejestracyjna: Cena fr. zł. 10. Dopłata fr. zł. 8. Różnicę między już uiszczoną kwotą za świadectwa na rok 1924, a ceną obecnie obowiązującą, (różnica wskazana jest w tabeli w rubryce „dopłata”) — należy wnieść do kas skarbowych w terminie od dnia 15 maja do dnia 30 czerwca 1924 roku.

Podwyższone ceny świadectw przemysłowych nie służą za podstawę do obliczania dodatków na rzecz związków komunalnych, szkół zawodowych oraz izb handlowo-przemysłowych; wynika z tego, że żadne dopłaty na rzecz tych instytucji nie należą się.

W myśl rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 31. I. 24 (D. U. № 12 poz. 102) — kwoty zapłacone za świadectwa przemysłowe nie ulegają potrąceniu przy miesięcznych, względnie półrocznych wpłatach podatku przemysłowego.

WYSTAWA ROLNICZA W GDAŃSKU.

W czasie od 16 do 19 maja r. b. odbędzie się w Gdańsku wystawa rolnicza, obejmująca w swym dziale II-im maszyny i narzędzia rolnicze, wyroby pokrewnych przemysłów i artykuły budowlane. Dział I będzie poświęcony gdańskiej hodowli bydła, dział III-ci — wytworom rolniczym i przedmiotom naukowym.

WYWÓZ WYROBÓW PRZEMYSŁU METALOWEGO.

Statystyka handlu zagranicznego Polski za pierwsze 9 miesięcy roku 1923 wykazuje, iż wywóz towarów z Polski w tym okresie przedstawiał wartość około 930 milionów franków szwajcarskich, przewyższając odpowiednią wartość wywozu w roku 1922 prawie o 98%.

Co do kierunku naszego eksportu, to pod tym względem najwyższe cyfry wykazuje wywóz do Niemiec, Austrii, Rumunji i Anglii, a mianowicie: za pierwsze półrocze roku ubiegłego wywieziono towarów, licząc we frankach szwajcarskich:

do	za	349 milionów (38 %)
" Niemiec . . .	"	50
" Austrii . . .	"	44
" Rumunji . . .	"	35
" Anglii . . .	"	19
" Czechosłowacji	"	16
" Danji . . .	"	16
" Francji . . .	"	11
" Węgier . . .	"	10
" Rosji . . .	"	6
" Holandji . . .	"	"

Do Szwajcarii, Stanów Zjednoczonych Amer. Półn., Belgii, Norwegii, Włoch i Szwecji wywóz wynosił po 2 do 5 milionów, do innych państw razem za 31 mil.

Najszybciej wzrasta wywóz z Polski do Rumunji, Finlandji, Łotwy i Estonji.

Wśród towarów eksportowych dominujące miejsce zajmują naczynia emaljowane, blaszane i żeliwne, których wywóz dosięgał 250 000 kg. miesięcznie. Przed wojną fabryki naczyń emaljowanych tylko w b. Kongresówce wywoziły do Rosji około 90% swej produkcji. Obecnie wskutek trudnych warunków gospodarczych fabryki wytwarzają zaledwie $\frac{1}{4}$ normalnej produkcji i muszą szukać zbytu na bliższych i dalszych rynkach, wywożąc do Jugosławii, do Marokko i Tunisu. Po zjednoczeniu dzielnic Polski oraz odzyskaniu Górnego Śląska, gdzie znajduje się kilka fabryk o dużej zdolności eksportowej i mających już wyrobioną zagraniczną klientelę, produkcja wszystkich fabryk w Polsce, przy pełnem ich uruchomieniu, mogłaby dojść do poważnej cyfry 1 000 tonn miesięcznie.

Wskutek wzrostu kosztów produkcji, jak również drożyny węgla i podstawowych surowców, zdolność konkurencyjna towaru emaljowanego stopniowo malała, co z konieczności wywoływało kurczenie się zbytu na rynkach zagranicznych, zalewanych przez wyroby tańsze fabryk japońskich i amerykańskich.

Wobec tego, że produkcja fabryk kilkakrotnie przerasta konsumpcję wewnętrzną, ważność eksportu jest dla wielu z nich kwestją istnienia, muszą więc skierować poważne wysiłki do przywrócenia swym wyrobom zdolności konkurencyjnej, by nawet na rynku rosyjskim, gdzie przed wojną wszechwładnie panowały, skutecznie walczyć z konkurencją krajów ościennych.

Drugie z kolei miejsce w wywozie Polski zajmował eksport maszyn i narzędzi rolniczych, przeważnie do Łotwy, Estonji oraz na rynki bałkańskie, jednak w miarę poprawiania się naszej waluty towary te traciły zdolność konkurencyjną, gdyż wysokie koszty surowców uniemożliwiały tanią produkcję.

Wywóz wyrobów platerowanych, tak wybitnie rozwinięty w czasach przedwojennych, nie mógł przybrać szerszych rozmiarów, gdyż z jednej strony napotykał na barjerę celną w Estonji i Łotwie, z drugiej — nie mógł współzawodniczyć z gorszymi, lecz taniemi wyrobami austriackimi. Wywóz ten osiągnął zaledwie 5% całkowitej produkcji krajowych fabryk.

Ciesząc się sławą na rynku wszechświatowym wyroby Śląska Cieszyńskiego maszyn i aparatów dla przemysłu włókienniczego stanowią znaczną pozycję w wywozie polskim, lecz niestety nie ujętą w liczby statystyczne.

Z artykułów eksportowych wymienić należy jeszcze silniki spalinowe, które znalazły zastosowanie na rynku francuskim, jednak nie mogły zająć poważnego miejsca wśród towarów wywozowych z racji niemożności udzielania kredytu odbiorcom zagranicznym. Również wagi i odważniki skutecznie konkurowały przez pewien czas z taniemi, lecz gorszymi wyrobami austriackimi, niemieckimi i szwedzkimi na rynkach Rumunii, Łotwy, Estonji i Rosji. Fabryki krajowe tych artykułów wywoziły około 20% swojej produkcji.

Eksport wyrobów przemysłu elektrotechnicznego ma charakter raczej sporadyczny (np. jedna z fabryk żarówek otrzymała zamówienia z Egiptu), gdyż na rynkach zagranicznych nie może walczyć z przewagą potężnego przemysłu niemieckiego. Przemysł ten w Polsce, rozwijający się pomyślnie po wojnie światowej, nie zaspakaja jeszcze potrzeb rynku wewnętrznego. Do artykułów eksportowanych należą takie materiały instalacyjne, jak rurki izolacyjne i części do nich.

Wspomnieć należy wreszcie o wywozie z Polski galanterii metalowej, co do której jednak brak jest danych statystycznych.

RYNEK METALOWY.

Ceny hurtowe na surowce przemysłu metalowego przetwórczego w dn. 1/V 1924 r. w Mkp. za 1 kg. franco wagon stacja załadowania (pg. danych S. A. „Zjednoczeni Polscy Przemysłowcy Metalowi“):

Surówka odlewnicza „Chlewiska“ na węglu	Mk. f.
drzewnym	335000.—
Surówka odlewnicza „Staporków“ № I	327240.—
„ „ Witkowska № I	331000.—
Złom żeliwny (fragment lany)	220000.—
Żelazo handlowe krajowe	421200.—
Bednarka gorąco walcowana	486000.—
Bednarka zimno walcowana	842400.—
Walcówka (druć okrągły od $5\frac{1}{2}$ do 13 mm., kwadratowy od $5\frac{1}{4}$ do 8 mm.)	518400.—
Blacha (cena zasadnicza)	534600.—
Koks karwiński	86800.—
„ górnos Śląski twardy	70200.—
„ miękki	67680.—
Węgiel dąbrowski gruby	46480.—
„ górnos Śląski gruby	53280.—

Związek Polskich Hut Żelaznych ustalił, począwszy od dnia 4 marca r. b. aż do odwołania, następujące ceny na wyroby walcowane w złotych polskich równych frankowi złotemu według kursu giełdy Warsz.

- 1) żelazo handlowe 23,4 gr.
przy zamówieniach od 60 tonn; przy zamówieniach mniejszych cena wyższa o 2%.
- 2) bednarka zimno-walcowana 46,8 gr.
 „ gorąco-walcowana 27 „
- 3) drut 28,8 „
- 4) blachy ponad 1 mm. 29,7 „
- 5) żelazo uniwersalne 27,9 „

Wszystko za 1 kg. loco wagon huta wysyłająca przy zamówieniach pełnowagonowych.

Do powyższych cen zasadniczych doliczane są dopłaty, obowiązujące w dniu wysyłki.

Cena odlewów żelaznych.

Podług notowań Grupy V (Odlewni) Polskiego Związku Przemysłowców Metalowych cena odlewów żelaznych surowych dla Warszawy, aż do odwołania, wynosi od 0,50 do 0,56 złp. za 1 kg. loco fabryka, licząc złp. podług kursu franka złotego na giełdzie warszawskiej.

Ceny gwoździ i drutu.

„Zjednoczenie Polskich Fabryk Gwoździ i Drutu“ notuje ceny następujące od dn. 15 lutego r. b.

Gwoździe za skrzynkę 16 kg. wagi netto loco magazyn fabryczny (ceny zasadnicze).

	złp. gr.
budowlane od № 26 do № 23.	8 51
drobne od № 15 — № 6 od złp. 8 gr. 60 do 12 01	
Druty za 100 kg. (ceny zasadnicze)	
jasne zwyczajne:	
od № 2% do № 30.	51 70
Druty ocynkowane:	
od № 2% do № 30.	62 70

Podane ceny rozumieć należy w złotych polskich równych fr. złotych waloryzacyjnemu w dniu poprzedzającym wplatę.

Przy zamówieniach mniejszych, aniżeli 150 skrzynek gwoździ, dolicza się do cen zasadniczych 5%.

Przy zamówieniach mniejszych, aniżeli 1 000 kg. drutu, dolicza się do cen zasadniczych 10%.

Od cen powyższych, zależnie od ilości i specyfikacji, udziela się rabatu do 25%, dla gwoździ — do 30%.

Ceny metali według notowań giełdy londyńskiej

(w złotych po kursie średnim dnia za 1 tonnę metr.).

Data	23/4	24/4	25/4	28/4	29/4
Średni kurs waluty	22,82	22,78	22,70	22,75	22,75
Antymon	1179	1171	1167	1189	—
Cyna standard	5585	5519	5369	5549	—
Cynk hutniczy	735	731	725	722	—
Miedź elektrolityczna	1579	1569	1558	1581	—
standard	1448	1439	1422	1449	—
Ołów miękki hutniczy	769	757	720	750	—
Rtęć	9650	9399	9265	9451	—

HANDEL ZAGRANICZNY NIEMIEC.

Podajemy poniżej w tysiącach tonn liczby porównawcze dla r. 1922 i 1923, charakteryzując przywóz i wywóz niemiecki w dziale żelaza, który najwięcej interesuje polski przemysł metalowy:

	Przywóz		Wywóz	
	r. 1922	r. 1923	r. 1922	r. 1923
Maszyny	10,7	5,5	491,4	311,1
Żelazo i wyroby żelazne prócz maszyn	2 500,4	1 933,3	2 654,7	1 709,0
W powyższej liczbie:				
Surówka żelazna	294,3	300,7	157,8	79,0
Fragment i wióry	601,0	155,1	98,5	381,0

WYDAWCA: W imieniu Polskiego Związku Przemysłowców Metalowych: Dyrektor Zarządzający inż. S. J. Okolski.

REDAKTOR inż. Maurycy Chorzewski.

CENY OGŁOSZEŃ: Przed tekstem: cała strona złp. 100; pół strony złp. 60; 1/4 strony złp. 35; 1/8 strony złp. 20;
Za " " " " " 80; " " " " " 45; " " " " " 27; " " " " " 15;

Drobne ogłoszenia i notatki sprawozdawcze: 30 gr. za milimetr wysokości w jednym łamie. Załączniki podług umowy.
Adres trzywierszowy petitowy złp. 15 kwartalnie.

1 Złp. równy frankowi złotemu podług kursu urzędowego w dniu poprzedzającym dzień płatności rachunku.

Źródła zakupu:

- Armatura na parę i wodę:**
S. A. Handlu i Przemysłu Metalowego M. Lisowski. Warszawa, ulica Nowowiejska Nr. 22, tel. 173-90 i 210-59.
- Beczki żelazne:**
Tow. Akc. Wł. Gostyński i S-ka w Warszawie, Mokotowska 3, tel. 14-84.
* S. A. Handlu i Przemysłu Metalowego M. Lisowski. Warszawa, ulica Nowowiejska Nr. 22, tel. 173-90 i 210-59.
- Dźwigniki—łańcuchy:**
Bracia Jenike, inż., Warszawa, Żórawia 12, tel.: 29-64 i 220-00.
* Tow. Akc. Wł. Gostyński i S-ka w Warszawie, Mokotowska 3, tel. 14-84.
* Warsz. Fabr. Masz. windowych „Siła”, Chłodna 5, tel. 47-78.
- Garbarskie maszyny:**
B-cia Steinberg i Sp. w Warszawie, Wronia 80.
- Gwoździarki i ciągaraki:**
B-cia Steinberg i Sp. w Warszawie, Wronia 80.
- Imadła ślusarskie kute:**
S. A. Handlu i Przemysłu Metalowego M. Lisowski. Warszawa, ulica Nowowiejska Nr. 22, tel. 173-90 i 210-59.
- Konstrukcje żelazne:**
Inż. Gniazdowski i Janiszewski Sp. Akc. w Lublinie.
* S. A. Handlu i Przemysłu Metalowego M. Lisowski. Warszawa, ulica Nowowiejska Nr. 22, tel. 173-90 i 210-59.
- Konstrukcje żelazne, schody, ciepłarnie:**
Tow. Akc. Wł. Gostyński i S-ka w Warszawie, Mokotowska 3, tel. 14-48.
- Kotły parowe:**
S. A. Handlu i Przemysłu Metalowego M. Lisowski. Warszawa, ulica Nowowiejska Nr. 22, tel. 173-90 i 210-59.
- Kuto lane odlewy:**
Inż. Gniazdowski i Janiszewski, Sp. Akc. w Lublinie.
- Kuźnie polowe:**
Tow. Akc. Wł. Gostyński i S-ka w Warszawie, Mokotowska 3, tel. 14-84.
- Liny stalowe—Drut stalowy:**
Bracia Jenike, inż., Warszawa, Żórawia 12, tel.: 29-64 i 220-00.
- Lokomobile przemysłowe:**
Nitsche i S-ka, Fabryka Maszyn w Poznaniu.
- Łańcuchy**
Warsz. Fabr. Masz. windowych „Siła”, Chłodna 5, tel. 47-78.
- Łańcuchy „Galla”:**
Tranmisyjne, ciężarowe i rolkowe wszelkich wymiarów. Bracia Mencil, Fabryka Wyrobów Żelaznych. Warszawa, ul. Czerwonego Krzyża 3, tel. 13-83.
- Maszyny rolnicze:**
Nitsche i S-ka, Fabryka Maszyn w Poznaniu.
- Odlewnie żelaza:**
Tow. Akc. Wł. Gostyński i S-ka w Warszawie, Mokotowska 3, tel. 14-84.
- Odlewnie żelaza i metali:**
S. A. Handlu i Przemysłu Metalowego M. Lisowski. Warszawa, ulica Nowowiejska Nr. 22, tel. 173-90 i 210-59.
- Okna żelazne:**
Tow. Akc. Wł. Gostyński i S-ka w Warszawie, Mokotowska 3, tel. 14-84.
* Krawczyk i S-ka w Zawierciu.
- Prasy ekscentryczne, frykcyjne i balansowe:**
B-cia Steinberg i Sp. w Warszawie, Wronia 80.
- Pędnie:**
Krawczyk i S-ka w Zawierciu.
* B-cia Steinberg i S-ka, w Warszawie Wronia 80.
- Pompy:**
Brandel, Witoszyński i S-ka, Grochowska 37.
- Sikawki i narzędzia ogniowe:**
Bracia Mencil, Fabryka Wyrobów Żelaznych i Sikawek. Warszawa, ul. Czerwonego Krzyża 3, tel. 13-83.
- Suwnice (kran) mostowe, przesuwne, dźwigi piono-we-elektryczne, transmisyjne, ręczne:**
Inż. Gniazdowski i Janiszewski, Sp. Akc. w Lublinie.
* Bracia Jenike, inż. Warszawa, Żórawia 12, tel.: 29-64 i 220-00.
- Turbiny wodne syst. Francis’a o wysokim współczynniku pożytecznego działania.**
L. Warwasiński, J. Wojakowski i Sp. Fabryka Maszyn i Odlewnia Żelaza w Noworadomsku.
- Wagony wąskotorowe osobowe i towarowe:**
S. A. Handlu i Przemysłu Metalowego M. Lisowski. Warszawa, ulica Nowowiejska Nr. 22, tel. 173-90 i 210-59.
* Tow. Akc. Wł. Gostyński i S-ka w Warszawie, Mokotowska 3, tel. 14-84.
- Walce młyńskie utwardzone:**
St. Weigt i S-ka, Łódź, Senatorska 22, tel. 2-87.
- Wiertarnie kolumnowe szybkie:**
Najnowszego typu. L. Warwasiński, J. Wojakowski i Sp. Fabryka Maszyn i Odlewnia Żelaza w Noworadomsku.